

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-PT

Datum: 10. mart 2009.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija Iain Bonomy, predsjedavajući
sudija Christoph Flügge
sudija Michèle Picard

Sekretar: g. John Hocking, vršilac dužnosti

Odluka od: 10. marta 2009.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVIMA ZA OBJELODANJIVANJE MATERIJALA NA
OSNOVU PRAVILA 68 I PREISPITIVANJE ODLUKE O ODGOVARAJUĆIM
USLOVIMA**

Tužilaštvo:

g. Alan Tieger
g. Mark B. Harmon
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi:

g. Radovan Karadžić

Prijevod

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Zahtjevu za objelodanjivanje materijala na osnovu pravila 68" (dalje u tekstu: Zahtjev), koji je optuženi podnio 6. februara 2009., "Odgovoru tužilaštva na Karadžićev zahtjev za objelodanjivanje materijala na osnovu pravila 68", dostavljenom 17. februara 2009. (dalje u tekstu: Odgovor), i "Podnesku Sekretarijata u vezi sa sistemom elektronskog objelodanjivanja", podnesenom 5. marta 2009. (dalje u tekstu: Podnesak Sekretarijata u vezi s EDS-om), kao i po "Podnesku sekretara na osnovu pravila 33(B) u vezi s pristupom tima odbrane optuženog povjerljivim informacijama" podnesenom 23. februara 2009. (dalje u tekstu: Podnesak Sekretarijata) i "Odgovoru na Podnesak sekretara u vezi s pristupom povjerljivim informacijama i Zahtjevu za preispitivanje odluke o odgovarajućim uslovima", koji je optuženi dostavio 3. marta 2009. (dalje u tekstu: Zahtjev za preispitivanje) i ovim donosi odluku u vezi s tim.

I. Argumenti

1. Optuženi u Zahtjevu traži od Pretresnog vijeća da "donese zaključak da je tužilaštvo prekršilo svoje obaveze na osnovu pravila 68" i naloži tužilaštvu "da optuženom smjesta dostavi sav materijal na osnovu pravila 68 na CD Romu i u DVD formatu".¹ U Dodatku B Zahtjevu, optuženi prilaže dopis tužilaštva optuženom od 5. februara 2009., u kom tužilaštvo navodi da namjerava nastaviti svoju praksu objelodanjivanja materijala na osnovu pravila 68 putem sistema elektronskog objelodanjivanja (dalje u tekstu: EDS). Optuženi tvrdi da obaveze tužilaštva u vezi s objelodanjivanjem na osnovu pravila 68 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik) nisu ispunjene unosenjem materijala u EDS. U prilog tome, optuženi citira sudsku praksu Žalbenog vijeća u vezi s pravilom 68 u predmetu *Karemera*.² Optuženi dalje citira zaključak Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić* u vezi s

¹ Zahtjev, par. 8.

² *Tužilac protiv Karemera i drugih*, predmet br. ICTR-98-44-AR73.7, Odluka po interlokutornoj žalbi u vezi s ulogom tužiočevog sistema za elektronsko objelodanjivanje u ispunjavanju obaveze objelodanjivanja, 30. juni 2006. (dalje u tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*).

Prijevod

obavezom objelodanjivanja na osnovu pravila 66(A), za koji tvrdi da mora podjednako važiti za obavezu objelodanjivanja na osnovu pravila 68.³

2. Optuženi dalje tvrdi da mu je nanesena šteta time što mu tužilaštvo nije dostavilo materijal na osnovu pravila 68 izvan EDS-a, budući da (i) njegova dva pravna saradnika, iako im je odobren pristup EDS-u, ne raspolažu vremenom i resursima za pretraživanje EDS-a, dok je ostalim "članovima tima" odobren pristup povjerljivom materijalu i mogu na njemu raditi ako im se dostavi na CD-ovima ili DVD-ovima;⁴ i da bi (ii) tužilaštvo bilo u poziciji da sazna strategiju odbrane budući da "može nadzirati vrijeme i učestalost pristupa članova tima odbrane EDS-u, kao i sadržaj njihovih pretraga".⁵

3. Podnesak Sekretarijata skreće Vijeću pažnju na neka pitanja u vezi s definicijom "tima odbrane" u predmetima optuženih koji se sami zastupaju. Konkretno, Sekretarijat napominje da bi svi savjetnici koji *pro bono* pomažu optuženom koji se sam zastupa *moгли* biti smatrani dijelom njegovog "tima odbrane" i tako imati pristup povjerljivom materijalu bez ikakvog nadzora nad tim osobama. Dosadašnja praksa je bila da sekretar, ukoliko bude obaviješten o takvim pomoćnicima *pro bono*, pozove optuženog da se postara za to da oni potpišu pismenu obavezu čuvanja povjerljivosti koja se traži od onih pomoćnika koje dodjeljuje Sekretarijat. Sekretar predlaže da se od optuženog i njegovih priznatih pravnih saradnika zatraži da obezbijede da sve osobe kojima oni objelodane povjerljive informacije potpišu sporazume o neobjelodanjivanju i da se ti sporazumi periodično dostavljaju Sekretarijatu.

4. Optuženi u Zahtjevu za preispitivanje tvrdi da "sekretarovo oklijevanje da omogući pristup članovima tima odbrane u odsustvu odgovornog člana tima jeste nova činjenica koju Pretresno vijeće nije uzelo u obzir"⁶ kada je 28. januara 2009. donijelo "Odluku po zahtjevu optuženog za odgovarajuće uslove i jednakost sredstava: Pravni saradnici" (dalje u tekstu: Odluka o odgovarajućim uslovima). Stoga, on tvrdi da bi Odluku trebalo preispitati kako bi se spriječilo nepravedno pružanje optuženom neodgovarajućih uslova i traži od Vijeća da naloži da njegov pravni saradnik koji ispunjava uslove iz pravila 45 bude odgovoran za

³ *Tužilac protiv Lukića i drugih*, predmet br. IT-98-32/1-T, Odluka po Zahtjevu Milana Lukića za izuzimanje iskaza zbog neblagovremenog objelodanjivanja, s povjerljivim dodacima A i B, 3. novembar 2008. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Lukić*).

⁴ Zahtjev, par. 6.

⁵ Zahtjev, par. 7.

Prijevod

objelodanjivanje povjerljivih informacija drugim "članovima tima odbrane" i da mu se u skladu s tim obezbijedi naknada.⁷

5. Tužilaštvo tvrdi da je u potpunosti ispoštovalo svoje obaveze na osnovu pravila 68 i relevantne sudske prakse Žalbenog vijeća i traži da Zahtjev bude odbijen. Tužilaštvo tvrdi da materijal na osnovu pravila 68 objelodanjuje optuženom i njegovim pravnim saradnicima putem posebne datoteke na EDS-u, kojoj oni imaju pristup i koja se razlikuje od opšte datoteke koja je dostupna svim članovima timova odbrane.⁸ Tužilaštvo tvrdi da, u zavisnosti od broja unesenih dokumenata, dodate dokumente navodi u pismenom obavještenju optuženom o materijalima koji su dodati u datoteku ili dostavlja optuženom CD koji sadrži elektronski indeks dodatih dokumenata.⁹ Tužilaštvo tvrdi da time slijedi upravo onu praksu koja je predviđena Odlukom po žalbi u predmetu *Karemera*.¹⁰ Kada je riječ o Odluci u predmetu *Lukić*, koja se citira u Zahtjevu, tužilaštvo tvrdi da se ta odluka bavila situacijom različitom od situacije u ovom predmetu.¹¹

6. U vezi s argumentima optuženog koji se odnose na nedostatak resursa za njegove pravne saradnike i mjeru u kojoj je pristup EDS-u omogućen drugim ljudima koji pomažu u njegovoj odbrani, tužilaštvo tvrdi da se neće protiviti tome da optuženi podnese Službi za pravnu pomoć i pitanja pritvora zahtjev za dodatni pristup EDS-u jednom razumnom broju njegovih "članova tima", pod uslovom da se obavi njihova bezbjednosna provjera.¹²

7. Suprostavljajući se tvrdnji optuženog da bi tužilaštvo bilo u poziciji da sazna njegovu strategiju odbrane, tužilaštvo tvrdi da EDS-om upravlja Sekretarijat i da je uloga tužilaštva ograničena na davanje uputa Sekretarijatu u vezi s tim koje će materijale unijeti u EDS ili skinuti s njega, pri čemu ono nema pristupa bilo kakvim informacijama o upotrebi, a bilo kakva eventualna uputa tužilaštva Sekretarijatu da proslijedi takve informacije bila bi odbačena.¹³

⁶ Zahtjev za preispitivanje, par. 12.

⁷ Zahtjev za preispitivanje, par. 13.

⁸ Odgovor, par. 3.

⁹ Odgovor, par. 3.

¹⁰ Odgovor, par. 4.

¹¹ Odgovor, par. 5.

¹² Odgovor, par. 6.

¹³ Odgovor, par. 7.

Prijevod

8. Budući da je količina relevantnog materijala tolika da bi on morao biti distribuisan preko više CD-ova ili DVD-ova, tužilaštvo tvrdi da bi presnimavanje materijala na pretražive CD-ove ili DVD-ove dodatno opteretilo optuženog budući da bi se isto pretraživanje moralo vršiti na svakom od CD-ova ili DVD-ova, dok bi proces presnimavanja materijala na svaki od CD-ova ili DVD-ova i provjera mogućnosti za njihovo pretraživanje nepotrebno opteretili tužilaštvo.¹⁴

9. Podnesak Sekretarijata u vezi s EDS-om potvrđuje da tužilaštvo nema pristupa informacijama o upotrebi koji bi mu omogućavao da nadzire vrijeme i učestalost pristupa "članova tima odbrane" EDS-u, kao i sadržaja koje oni pretražuju.¹⁵ U Podnesku se naglašava da je tehničko funkcionisanje EDS-a isključivo u rukama Sekretarijata i da svako uklanjanje ili dodavanje materijala vrši Sekretarijat, u skladu s uputama tužilaštva.¹⁶ Sekretarijat dalje tvrdi da je pristup tužilaštva EDS-u ograničen na to da mu omogući pregled materijala za objelodanjivanje koji je trenutno na EDS-u,¹⁷ i da su informacije o upotrebi koje se čuvaju na serveru dostupne samo administratoru sistema Sekretarijata,¹⁸ kao i da Sekretarijat ne objelodanjuje informacije o upotrebi budući da su sve pretrage koje vrši odbrana povjerljive.¹⁹

10. Sekretarijat dalje razjašnjava da se, u predmetima optuženih koji imaju odbranu, korisnički račun EDS-a kreiraju samo za glavne braniocce i subraniocce, dok se u slučaju nekog optuženog koji se sam zastupa ti račun kreiraju za samog optuženog. U ovom predmetu, sekretar je dodatno odobrio pristup povjerljivom materijalu dvojici pravnih saradnika optuženog koji takođe imaju pristup EDS-u.²⁰ Sekretarijat izjavljuje da će, ukoliko je tužilaštvo spremno da omogući pristup materijalu sadržanom na EDS-u drugim osobama koje pomažu optuženom, sekretar omogućiti takav pristup. Međutim, sekretar predlaže da se to pitanje riješi u skladu s drugim Podneskom Sekretarijata.²¹

¹⁴ Odgovor, par. 8–9.

¹⁵ Podnesak Sekretarijata u vezi s EDS-om, par. 3–4.

¹⁶ Podnesak Sekretarijata u vezi s EDS-om, par. 4.

¹⁷ Podnesak Sekretarijata u vezi s EDS-om, par. 4.

¹⁸ Podnesak Sekretarijata u vezi s EDS-om, par. 5.

¹⁹ Podnesak Sekretarijata u vezi s EDS-om, par. 6.

²⁰ Podnesak Sekretarijata u vezi s EDS-om, par. 7.

²¹ Podnesak Sekretarijata u vezi s EDS-om, par. 9.

Prijevod

II. Mjerodavno pravo

11. Pravilo 68 Pravilnika, u relevantnom dijelu, predviđa sljedeće:

Osim u slučajevima predviđenim pravilom 70,

(i) Tužilac će što je prije moguće odbrani objelodaniti sve materijale koji po njegovim stvarnim saznanjima mogu upućivati na nevinost, odnosno ublažiti krivicu optuženog ili uticati na vjerodostojnost dokaza optužbe.

(ii) Ne dovodeći u pitanje odredbe stava (i), tužilac će odbrani dostaviti, u elektronskom obliku, zbirke relevantnog materijala u svom posjedu, zajedno s odgovarajućim računarskim programom kako bi odbrana mogla elektronski pretraživati te zbirke

...

12. U vezi s pravilom 68(ii), Žalbeno vijeće je u predmetu *Šešelj* konstatovalo da Pretresno vijeće nije pogrešno primijenilo svoje diskreciono ovlaštenje²² kada je zaključilo sljedeće:

Ključno pitanje jeste da li je načelo pravičnosti prekršeno ukoliko se materijal dostavi u elektronskom formatu. Pretresno veće smatra da nepravdičnosti nema dok god se optuženom za svrhe pristupa, pronalazačnja i, uopšteno govoreći, efikasnog korišćenja materijala obelodanjenog u elektronskom formatu pruža pomoć koja je u datim okolnostima razumna i neophodna.²³

13. Žalbeno vijeće je konstatovalo da na osnovu pravila 68 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu, koje je gotovo identično pravilu 68 Pravilnika, jedino tužilaštvo ima pozitivnu obavezu da objelodani oslobađajući materijal i odgovorno je za utvrđivanje koji materijal ispunjava uslove za objelodanjivanje na osnovu pravila 68.²⁴ U vezi s objelodanjivanjem putem EDS-a, Žalbeno vijeće je zaključilo sljedeće:

Obaveza tužilaštva u vezi s objelodanjivanjem na osnovu pravila 68 ide dalje od pukog stavljanja na raspolaganje cjelokupne zbirke dokaza u pretraživom formatu. Pretraživač ne može služiti kao surogat za individualizovanu procjenu materijala koje tužilaštvo ima u svom posjedu.²⁵

14. Pored toga, imajući u vidu jasnu formulaciju i istorijat usvajanja pravila 68, Žalbeno vijeće je konstatovalo da drugi paragraf pravila 68 "ne predviđa izdvojenu obavezu objelodanjivanja. Naprotiv, ono samo predviđa mogući modalitet prosljeđivanja oslobađajućeg materijala odbrani, u elektronskom formatu, nakon što tužilaštvo utvrdi da se radi o

²² *Tužilac protiv Šešelja*, predmet br. IT-03-67-AR73.5, Odluka po interlokutornoj žalbi Vojislava Šešelja na Odluku Pretresnog veća o formi obelodanjivanja, 17. april 2007., par. 19-20.

²³ *Tužilac protiv Šešelja*, predmet br. IT-03-67-PT, Odluka o formi obelodanjivanja, 4. juli 2006. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Šešelj*), par. 12.

²⁴ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 9.

Prijevod

"relevantnom materijalu" koji podliježe objelodanjivanju na osnovu pravila 68".²⁶ Žalbeno vijeće je konstatovalo da obaveza na osnovu pravila 68 nije ispunjena pukim odobravanjem odbrani pristupa elektronskoj bazi podataka koja sadrži veliku količinu dokumenata, od kojih su samo neki potencijalno oslobađajući.

15. Žalbeno vijeće je prihvatilo mogućnost da tužilaštvo bude oslobođeno svoje obaveze na osnovu pravila 68 ukoliko se – nakon što pažljivo budu ispitane relevantne okolnosti – utvrdi da je (i) postojanje relevantnog oslobađajućeg materijala poznato odbrani i da je on (ii) razumno dostupan putem primjene dužne revnosti.²⁷ Pošto je utvrdilo da EDS ne čini dokumente apriori razumno dostupnim, Žalbeno vijeće je sugerisalo da bi – prilikom utvrđivanja da li je materijal na EDS-u razumno dostupan – "[m]ožda bilo korisno da tužilaštvo izdvoji zaseban dosje za materijal na osnovu pravila 68 ili da odbrani napismeno skrene pažnju na taj materijal i da neprestano ažurira posebni dosje ili pismenu obavijest".²⁸

16. Pravilo 66(A)(ii) Pravilnika predviđa sljedeće:

(A) Osim ako je pravilima 53 i 69 predviđeno drugačije, tužilac će odbrani staviti na raspolaganje, na jeziku koji optuženi razumije:

...

(ii) u roku koji je odredilo pretresno vijeće ili pretpretresni sudija imenovan u skladu s pravilom 65ter, kopije izjava svih svjedoka koje tužilac namjerava da pozove da svjedoče na suđenju i kopije svih transkripata i pismenih izjava uzetih u skladu s pravilom 92bis, 92ter i 92quater; kopije izjava dodatnih svjedoka tužilaštva staviće se na raspolaganje odbrani čim bude donesena odluka da se ti svjedoci pozovu.

17. Tužilaštvo u predmetu *Lukić i drugi* nije u konkretno određenom roku objelodanilo zabilješke s razgovora sa jedinim svojim svjedokom, ali je ustvrdilo da je dotični dokument ranije bio unesen u EDS.²⁹ Pretresno vijeće je konstatovalo da "[s]amim uvrštavanjem

²⁵ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 10.

²⁶ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 12.

²⁷ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 15. *Vidi takođe Tužilac protiv Brđanina*, predmet br. IT-99-36-A, Odluka po zahtjevu žalioca za objelodanjivanje na osnovu pravila 68 i zahtjevu za izdavanje naloga sekretaru da se objelodane određeni materijali, 7. decembar 2004., str. 4; *Tužilac protiv Blaškića*, predmet br. IT-95-14-A, Presuda, 20. juli 2004., par. 296.

²⁸ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 15; *Tužilac protiv Brale*, predmet br. IT-95-17-A, Odluka po zahtjevima za pristup *ex parte* dijelovima žalbenog spisa i za objelodanjivanje materijala koji sadrži oslobađajuće faktore, 30. august 2006., par. 35.

²⁹ *Tužilac protiv Lukića i drugih*, predmet br. IT-98-32/1-T, Odluka po zahtjevu Milana Lukića za izuzimanje iskaza zbog neblagovremenog objelodanjivanja, s povjerljivim dodacima A i B, 3. novembar 2008. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Lukić*), par. 15.

Príjevod

Bilježaka o razgovoru u EDS tužilaštvo nije ispunilo svoju izričitu obavezu iz pravila 66(A)(ii)³⁰.

18. Pravni standard za preispitivanje neke odluke Žalbeno vijeće je formulisalo na sljedeći način: "Veće ima inherentno diskreciono ovlašćenje da ponovo razmotri neku raniju interlokutornu odluku u izuzetnim slučajevima 'ako je pokazana jasna greška u rezonovanju ili ako je to potrebno kako bi se sprečila nepravda'".³¹

III (a). Zahtjev za preispitivanje

19. U vezi sa zahtjevom optuženog za preispitivanje, Pretresno vijeće primjećuje da on nije tačno protumačio stav sekretara. Podnesak Sekretarijata ne ukazuje na nespornost Sekretarijata da omogući pristup povjerljivom materijalu osobama koje, pored pravnih saradnika, pomažu optuženom u njegovoj odbrani nego samo sugerise nadzor nad onima koji imaju taj pristup. Stoga, optuženi nije iznio nijedan osnov po kom bi bilo primjereno da Vijeće preispita svoju odluku.

III (b). Objelodanjivanje materijala na osnovu pravila 68 putem EDS-a

20. U vezi sa zahtjevom optuženog da mu se materijali na osnovu pravila 68 objelodanjuju na CD-ovima ili DVD-ovima a ne putem EDS-a, Pretresno vijeće napominje da je zaključak Žalbenog vijeća u predmetu *Karemera* da EDS ne čini dokumente apriori razumno dostupnim,³² bio zasnovan na činjenici da je EDS tada sadržao samo veliku količinu dokumenata potencijalno relevantnih za sve optužene pred MKSR-om i da je tužilaštvo samo omogućilo odbrani da u toj opštoj bazi podataka traga za oslobađajućim materijalom.³³ Nasuprot tome, u ovom predmetu tužilaštvo je materijal u vezi s predmetom pohranilo u izdvojenu datoteku na EDS-u koja je dostupna samo optuženom i njegovim pravnim saradnicima. Pored toga, tužilaštvo obavještava optuženog o materijalima koji se dodaju u datoteci putem pismene obavijesti ili preko CD-a koji sadrži elektronski indeks dodatih

³⁰ Odluka u predmetu *Lukić*, par. 17.

³¹ *Tužilac protiv Miloševića*, predmet br. IT-02-54-AR108bis.3, Poverljiva odluka po zahtevu Srbije i Crne Gore za preispitivanje odluke Pretresnog veća od 6. decembra 2005., par. 25, fusnota 40 (gde se citira *Kajelijeli protiv tužioca*, predmet br. ICTR-98-44A-A, Presuda, 23. maj 2005., par. 203-204).

³² Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 15.

Priloga

dokumenata. Dakle, tužilaštvo je poštovalo sugestije iznesene u Odluci po žalbi u predmetu *Karemera* kreirajući posebnu datoteku za materijal na osnovu pravila 68 i skrećući optuženom pažnju na taj materijal, te neprestano ažurirajući datoteku i pismenu obavijest optuženom. Prema tome, vijeće se uvjerilo da je postojanje materijala na osnovu pravila 68 na EDS-u poznato optuženom i da su mu ti materijali razumno dostupni. Shodno tome, Vijeće konstatuje da tužilaštvo nije prekršilo svoje obaveze objelodanjivanja na osnovu pravila 68.

21. Pretresno vijeće primjećuje da optuženi nije dodatno obrazložio svoju tvrdnju da zaključak Pretresnog vijeća u Odluci u predmetu *Lukić* u vezi s pravilom 66(A)(ii) nužno važi i za objelodanjivanje na osnovu pravila 68. Premda je formulacija pravila 66(A)(ii) i 68(ii) Pravilnika ista kada je riječ o obavezi tužioca da "[materijale] stavi na raspolaganje odbrani", Pretresno vijeće napominje da je suštinski element pravila 66(A)(ii) to da se objelodanjivanje mora izvršiti u konkretnom roku. Ključno pitanje u Odluci u predmetu *Lukić* bilo je to da tužilaštvo nije ispoštovalo rok u kom su sporne zabilješke o razgovoru trebale biti objelodanjene. Ono što je Pretresno vijeće u predmetu *Lukić* smatralo nedovoljnim bilo je da je tužilaštvo ranije samo unijelo zabilješke o razgovoru u EDS tvrdeći da su one bile dostupne odbrani od trenutka kada je ona obaviještena o identitetu svjedoka.³⁴ Pored toga, bilo je nesporno da su zabilješke o razgovoru samo "unesene u opštu zbirku EDS-a – dostupnu u svim predmetima na Međunarodnom sudu".³⁵ Vijeće smatra da se zaključak da pukim unošenjem ovakvog materijala u EDS nije ispunjena obaveza tužilaštva u vezi s objelodanjivanjem mora sagledati u svjetlu navedenih specifičnih okolnosti. Za razliku od predmeta *Lukić*, tužilaštvo u ovom predmetu nije propustilo da revnosno ispuni svoju obavezu objelodanjivanja na osnovu pravila 68 i promptno je obavijestilo optuženog o novim materijalima unesenim na EDS, koji su locirani u posebnoj datoteci odvojenoj od opšte zbirke EDS-a. Stoga, Vijeće ne prihvata paralelu koju je povukao optuženi i konstatuje da se rezonovanje iz Odluke u predmetu *Lukić* ne može primijeniti na ovaj predmet.

22. Pretresno vijeće je svjesno toga da, kako bi se garantovalo pravo optuženog na pravično suđenje, njemu mora biti pružena razumna i neophodna pomoć za svrhe pristupa,

³³ Odluka po žalbi u predmetu *Karemera*, par. 2, 10 i 13.

³⁴ Odluka u predmetu *Lukić*, par. 15.

³⁵ Vidi *Tužilac protiv Lukića i drugih*, predmet br. IT-98-32/1-T, Zahtjev Milana Lukića za izuzimanje iskaza zbog neblagovremenog objelodanjivanja s povjerljivim dodacima A i B, 30. septembar 2008., par. 7.

Prijevod

pronalaženja i djelotvornog korištenja materijala objelodanjenog u elektronskom formatu.³⁶ Međutim, Vijeće smatra da u sadašnjim okolnostima nije potrebno da se optuženom dostave pretraživi CD-ovi ili DVD-ovi koji sadrže materijal na osnovu pravila 68. Pogodnosti koje bi iz toga mogle proizaći – da bi osobe koje mu pomažu u pripremi odbrane koje ne mogu pristupiti EDS-u mogle raditi s tim materijalima – manje su od dodatnog opterećenja kojem bi bili izloženi tužilaštvo i sam optuženi. Pored toga, Vijeće napominje da se tužilaštvo ne bi protivilo zahtjevu optuženog Sekretarijatu da pristup EDS-u omogući dodatnom razumnom broju osoba koje pomažu optuženom i da bi sekretar omogućio takav pristup. Vijeće se prije svega stara o tome da obezbijedi da povjerljivost materijala dostupnih na EDS-u ne bude ugrožena. Vijeće, stoga, poziva strane u postupku i Sekretarijat da postignu dogovor koji bi bio prihvatljiv za sve kako bi pristup EDS-u, uključujući povjerljivi materijal koji on sadrži, bio omogućen razumnom broju drugih osoba koje pomažu optuženom u njegovoj odbrani. Ovu proceduru treba da pokrene optuženi podnošenjem konkretnog zahtjeva Sekretarijatu, u kom će navesti osobu ili osobe za koje traži to ovlaštenje. Da bi odobrilo taj pristup, Vijeće bi od Sekretarijata očekivalo da od dotične osobe zatraži da potpiše pismenu obavezu sličnu onoj koju su potpisali dodijeljeni pravni saradnici optuženog kojom se obavezuju da će poštovati povjerljivost sveg relevantnog materijala sadržanog u sistemu.

23. U vezi s tvrdnjom optuženog da tužilaštvo može nadzirati vrijeme i učestalost njegovog pristupa i pristupa članova njegovog tima odbrane EDS-u, kao i sadržaja koje oni pretražuju i da bi stoga bilo u poziciji da sazna strategiju odbrane, Pretresno vijeće se na osnovu Podneska Sekretarijata u vezi s EDS-om uvjerilo da su te informacije, iako se čuvaju na serveru, dostupne samo službenicima Sekretarijata. Tužilaštvo nema pristup EDS-u na način koji bi mu omogućio da pregleda i pronalazi te informacije. Tehničko funkcionisanje EDS-a ostaje pod strogim nadzorom Sekretarijata, a uloga tužilaštva je ograničena na davanje uputa Sekretarijatu u vezi s dodavanjem materijala u EDS ili njihovo uklanjanje. Pored toga, Pretresno vijeće nema nikakvog razloga da smatra da bi tužilaštvo od Sekretarijata tražilo informacije o upotrebi ili da bi Sekretarijat te informacije objelodanio.

24. Shodno tome, Pretresno vijeće konstatuje da se optuženom ne nanosi nikakva šteta objelodanjivanjem materijala na osnovu pravila 68 putem EDS-a na gorenavedeni način.

³⁶ Vidi Odluku u predmetu *Šešelj*, par. 12.

Prijevod

III(c). Pristup povjerljivim informacijama

25. Imajući u vidu Podnesak Sekretarijata i odgovor optuženog na taj podnesak, Vijeće smatra primjerenim da razjasni neke aspekte svoje "Odluke o zaštitnim mjerama za svjedoke" od 30. oktobra 2008. (dalje u tekstu: Odluka o zaštitnim mjerama). Opšte uzev, referenca u paragrafu 34(p) te Odluke na "(eventualni) tim odbrane" optuženog" važi za svaki tim branilaca ili subranilaca koji bi optuženi mogao angažovati, kao i za druge osobe koje oni angažuju za njegovu odbranu. Međutim, uvažavajući činjenicu da se optuženi opredijelio za to da se u ovom postupku sam zastupa i da je Sekretarijat do sada imenovao dva pravna saradnika i jednog saradnika na istrazi koji će mu pomagati i da su oni potpisali pismene obaveze kojima pristaju na to da se pridržavaju izvjesnih pravila i propisa i da poštuju povjerljivost dokumenata u vezi s predmetom,³⁷ Vijeće smatra da su oni članovi tima odbrane u smislu paragrafa 34(p). Štaviše, Sekretarijat je već odobrio dvojici pravnih saradnika pristup nekim povjerljivim materijalima, bilo posredstvom optuženog u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija, putem sudske baze podataka Međunarodnog suda, bilo putem EDS-a.³⁸ Svaka osoba koju bi Sekretarijat imenovao da pomaže optuženom u njegovoj odbrani koja bi bila obavezana da potpiše istu obavezu takođe bi se smatrala članom tima odbrane.

26. Za potrebe Odluke o zaštitnim mjerama i svake buduće odluke u vezi s povjerljivim informacijama, svi drugi savjetnici ili osobe koje *pro bono* pomažu odbrani optuženog smatraće se pripadnicima "javnosti" kako je ona definisana u paragrafu 34(p), a ukoliko optuženi bude smatrao potrebnim da njima objelodani neki povjerljivi materijal u okolnostima predviđenim u paragrafu 34(l) Odluke o zaštitnim mjerama, primjenivaće se uslovi iz tog potparagrafa.

³⁷ Podnesak Sekretarijata, par. 5.

³⁸ Podnesak Sekretarijata, par. 10; Podnesak Sekretarijata u vezi s EDS-om, par. 8.

Prijevod

IV. Dispozitiv

27. Iz gorenavedenih razloga, Pretresno vijeće, na osnovu pravila 54 i 68 Pravilnika, ovim
- a. **ODBIJA** Zahtjev; i
 - b. **ODBIJA** Zahtjev za preispitivanje.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je engleska verzija mjerodavna.

/potpis na originalu/
sudija Iain Bonomy, predsjedavajući

Dana 10. marta 2009.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]